

патріархом Феофаном. Номінально він займав перемишльську кафедру, якою реально керував уніатський єпископ А. Крупецький. У 1628 р. стає таким же номінальним єпископом смоленським та чернігівським.

У 1631 р., після смерті *I. Борецького*, при підтримці козаків був обраний київським митрополитом. На цю ж посаду претендував Петро Могила, який мав підтримку з боку урядових кіл Речі Посполитої. Між ними розгорнулася боротьба, яка тривала до середини 30-х рр. XVII століття. Зрештою, переміг П. Могила.

К. відомий також як письменник. Йому належить “Ліствиця духовна”, перекладена наприкінці XVII ст. з української на церковнослов'янську Дмитром Тупталом. Під назвою “Алфавіт духовний...” твір неодноразово перевидавався протягом XVIII – початку XIX століття.

В українському суспільстві XVII ст. було широко відомим його послання до князя Яреми Вишневецького, в якому К. засуджував цього можновладця за відхід від православ'я й прийняття католицизму.

Література: Возняк М. С. Історія української літератури: У 2-х кн. – 2-ге вид., випр. – Львів, 1992.

– Кн. 1. – С. 444-446; Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники: Опыт церковно-исторического исследования. – Киев, 1882. – Т. 1. – С. 25, 53, 553; Киев, 1898. – Т. 2. – С. 2-46; Грушевський М. С. Історія України-Руси. – Київ (факсимільне перевидання), 1991-1995. – Т. 7. – С. 412, 424, 436, 447, 549-521, 525. – Т. 8. – С. 98, 134, 152, 154, 155, 160, 169, 171, 183, 185-187; Його ж. Історія української літератури. – Київ, 1995 (перевид.). – Т. 6. – С. 513-555; Добрянский А. История епископов трех соединенных епархий, перемышльской, самборской и саноцкой, от найдавнейших времен до 1774 года. – Львов, 1893. – С. 62; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 96; Огієнко І. І. Українська церква. Нарис з історії української православної церкви: У 2-х томах. – Київ, 1993. – Т. 1, 2. – С. 160-161; Українські письменники. Біо-бібліографічний словник: У 5-ти томах. – Київ, 1960. – Т. 1: Давня українська література

(XI-XVIII ст.) / Уклав Л. Є. Махновець. – С. 373-376; Филарет (Гумилевский Д.) Обзор русской духовной литературы 862-1720. – Харков, 1852. – Кн. 1. – С. 256; Харлампович К. В. Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь. – Казань, 1914. – Т. 1. – С. 25.

Петро Кралюк,
Віталій Яремчук

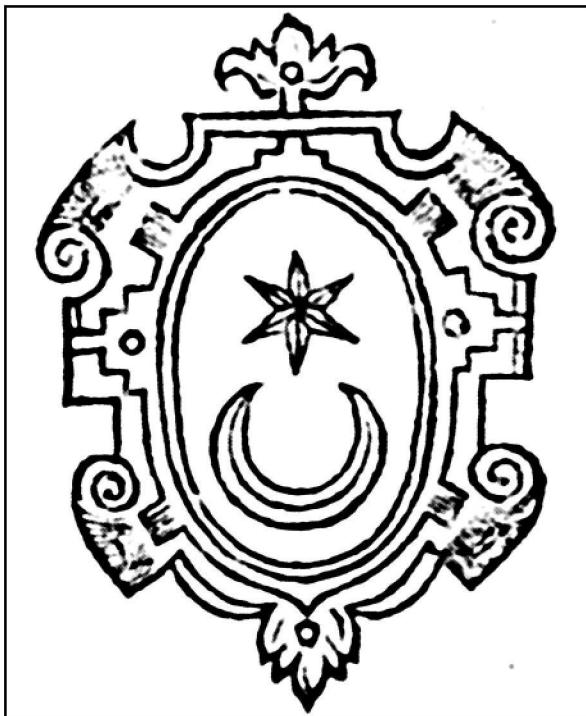
Копистенський Захарія

(* ? – † 1627, м. Київ)

Церковний діяч та письменник-полеміст. Походив, вірогідно, з Перемишльщини, належав до родичів перемишльського православного єпископа Михайла Копистенського. Судячи з його полемічного твору “Палінодія”, побував у монастирях та церквах Молдавії, Галичини, Вільна (Вільнюса), Кракова, Волині, Підляшшя й Полісся (Берестейщини та Пінщини). Зокрема, був у Дорогобужі та Смідині – володіннях князя В.-К. Острозького. Можливо, побував і в Острозі.

Св. пророк Захарія – правдоподібно, портрет Захарії Копистенського

Герб Захарії Копистенського

У 1612 і 1614 рр. виступав як вибраний архімандрит Унівського монастиря. Четвертого січня 1616 року вступив до Київського братства. Брав участь у діяльності вченого гуртка в Києво-Печерській лаврі під керівництвом архімандрита Єлисея Плетенецького. Автор низки творів. З 20 листопада 1624 року і до кінця життя був архімандритом Києво-Печерської лаври.

Найбільш відомий твір К. "Палінодія" (1621-1622), написаний як полемічна відповідь на трактат Лева Кревзи "Оборона єдності церковної" (1617) і вважається одним із найкращих зразків православної полемічної літератури того часу.

Наприкінці "Палінодії" була спеціально вміщена апологетична повість про князів Острозьких, де основна увага зверталася на князя В.-К. Острозького. Про останнього йшла мова як про вірного захисника православ'я. Він порівнювався з князем Володимиром і трактувався як нащадок князя Данила Романовича. Також там йшлося про

те, що при дворі князя були зібрані славні вчені. Ці слова дослідниками трактуються як характеристика ОА.Хоча К. сам термін ОА не використовує.

Публікації: Захарій Копистенський. Палінодія; Lev Krevza's. Obrona iedności cerkiewney and Zaxarija Kopystens'kyj's. Palinodia / With an Introduction by Omeljan Pritsak and Bohdan Struminsky. Harvard library of early Ukrainian literature. – Harvard, 1987. – Р. 71-596; Копистенский З. Палинодия // Русская историческая библиотека / Изд. Археографической комиссией. – С.-Петербург, 1878. – Т. 4: Памятники полемической литературы в Западной Руси. – Ст. 313-1150; Копистенский З. Палинодия (фрагменты) // Українська література XVII ст.: Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика. – Київ, 1987. – С. 92-107 та ін.; Палінодія Захарія Копистенського // Гарвардська бібліотека давнього українського письменства. Корпус з текстів. – Т. 3. – Лев Кревза. Оборона єдності церковної.

Література: Возняк М. С. Історія української літератури: У 2-х кн. – 2-ге вид., випр. – Львів, 1992. – Кн. 1. – С. 495-509; Грицай М. С. Література другої половини XVI – першої половини XVII ст. // Грицай М. С., Загайко П. К. – С. 22, 80-85; Грушевський М. Історія української літератури. – Київ, 1995. – Т. 6. – С. 66-105; Кралюк П. М. Особливості вияву національної свідомості в українській суспільній думці XVI – першої половини XVII ст. – Луцьк, 1996. – С. 88-92; Микитась В. Л., Шолом Ф. Я. Давня українська література. – Київ, 1989. – С. 154-159 та ін.; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990; Огоновський О. Історія літератури руської. – Львів, 1887. – Ч. 1. – С. 145-147.

Петро Кралюк

"Кормча" (Старокостянтинів, 1599)

Збірник норм канонічного православного права. Із вхідних даних рукопису, які скопіював А. С. Петрушевич, випливало, що цю книгу завершив переписувати 5 грудня 1599 року Петро Станіславович Яневський у володіннях В.-К. Острозького м. Костянтинів (нині –